

niet afleiden. Met geen woord wordt ze genoemd of aangeduid; ook treedt ze niet, zonder aanduiding, als vanzelf uit den tekst naar voren; integendeel, het geheele Oud-Testamentische verhaal is veeleer van het wonder doorweven. De maatstaf, dien GUNKEL aanlegt, kan hij uitsluitend ontleenen aan zijn eigen subjectieve meening, dat er geen wonderen geschieden. Enkel en alleen daarom, wijl hij van oordeel is dat er nimmer wonderen plaats hebben, kan hij de wonderen, waarvan in het Oude Testament wordt verhaald, voor niet werkelijk geschied en daarom de beschrijving daarvan niet voor geschiedschrijving houden. Doch dan zegge men ook niet dat hier onbevooroordeeld wetenschappelijk onderzoek van het Oude Testament zelf uitspraak heeft gedaan. Het is de subjectieve overtuiging dat er geen wonderen geschieden, welke hier alles beslist. Het zou ons te ver voeren ook nog aan te toonen dat deze overtuiging iederen objectieven grondslag mist, en de wel eens vernomen bewering te weerleggen dat de wetenschap het niet-voorkomen van wonderen zou hebben bewezen. De wetenschap *kan* eenvoudig een dergelijk bewijs niet leveren. Maar het is op dit oogenblik voldoende, dat we hebben aangetoond, hoe de maatstaf, waarnaar GUNKEL, en velen op zijn voetspoor, geschiedschrijving en mythe of sage willen onderscheiden, niet aan het Oude Testament zelf, maar aan eigen overtuiging is ontleend. Daar mag dan tegenover worden gesteld het even goede, neen veel betere recht van die andere overtuiging, welke zich aansluit bij het getuigenis van de Heilige Schrift zelf dat zij Gods Woord is, en daarom de door haar medegedeelde wonderen voor werkelijk geschied en de beschrijving van die wonderen dus voor geschiedschrijving houdt.

De bekende, thans hoogbedaaide, Bonner hoogleeraar KÖNIG verzet zich scherp tegen de zoo juist aangeduide positie welke door GUNKEL en zijne leerlingen wordt ingenomen. Terecht gispt hij het in hen als een vooroordeel dat zij de Oud-Testamentische geschiedenis willen behandelen volgens den stelregel, dat het *gewone* de maatstaf is voor de *werkelijkheid*.¹⁶⁾ Toch neemt ook hij in het Oude Testament elementen aan die tot het gebied der sage behooren.¹⁷⁾ Wij hebben dus recht ook hem de vraag voor te leggen naar den maatstaf, waarnaar hij tusschen sage en geschiedschrijving meent te kunnen onderscheiden. Nu valt bij hem aanstonds te loven, dat hij dien maatstaf niet buiten maar in het Oude Testament zelf zoekt. En hij doet dat welbewust. Want het algemeene beginsel dat hij als zijn uitgangspunt voorop stelt is: dat het er